
NORMEN EN RICHTWAARDEN 2017

versie januari 2017

INHOUD

1	Uitscheidingscijfers	3
1.1	Forfaitaire uitscheidingscijfers	3
1.2	Uitscheidingscijfers veevoederconvenant	5
1.3	Uitscheidingscijfers regressie	6
2	Richtwaarden voor de samenstelling en de dichtheid van dierlijke mest	7
3	Richtwaarden voor de samenstelling van spuistroom.....	8
4	Bemestingsnormen per kwetsbaar gebied	8
4.1	Stikstofbemestingsnormen	10
4.1.1	WATER 1: ALGEMEEN BEMESTINGSREGIME	10
4.1.2	WATER 2: MET DEROGATIE	11
4.1.3	WATER 3: BEHEEROVEREENKOMST WATER (BO WATER)	11
4.1.4	KWETSBAAR GEBIED NATUUR	13
4.2	Fosfaatbemestingsnormen	15
4.2.1	FOSFAAT: ALGEMEEN BEMESTINGSREGIME	15
4.2.2	FOSFAAT: FOSFAATVERZADIGDE GEBIEDEN (voorheen fosfaat 1)	16
4.2.3	FOSFAAT: UITZONDERING VOOR PERCELEN MET EEN LAAG FOSFAATBINDEND VERMOGEN (voorheen fosfaat 2)	17
5	Samenstelling groentegroepen.....	18
6	Lijst vanggewassen.....	18
7	Contactgegevens.....	18

1 UITSCHIEDINGSCIJFERS

1.1 FORFAITAIRE UITSCHIEDINGSCIJFERS

Diersoort	Uitscheiding in kg/dier, jaar		NER-D-waarde ¹
	P ₂ O ₅	N	
RUNDVEE			
Melkvee			
Melkkoeien met een melkproductie (in kg melk/jaar) van:			
maximaal 4 000	26	81	127
hoger dan 4 000 tot en met 4 250	26,5	83	127
hoger dan 4 250 tot en met 4 500	27	85	127
hoger dan 4 500 tot en met 4 750	27,5	87	127
hoger dan 4 750 tot en met 5 000	28	89	127
hoger dan 5 000 tot en met 5 250	28,5	91	127
hoger dan 5 250 tot en met 5 500	29	93	127
hoger dan 5 500 tot en met 5 750	29,5	95	127
hoger dan 5 750 tot en met 6 000	30	97	127
hoger dan 6 000 tot en met 6 250	31	99	127
hoger dan 6 250 tot en met 6 500	31,5	101	127
hoger dan 6 500 tot en met 6 750	32,5	103	127
hoger dan 6 750 tot en met 7 000	33	105	127
hoger dan 7 000 tot en met 7 250	34	107	127
hoger dan 7 250 tot en met 7 500	34,5	109	127
hoger dan 7 500 tot en met 7 750	35,5	111	127
hoger dan 7 750 tot en met 8 000	36	113	127
hoger dan 8 000 tot en met 8 250	37	115	127
hoger dan 8 250 tot en met 8 500	37,5	117	127
hoger dan 8 500 tot en met 8 750	38,5	119	127
hoger dan 8 750 tot en met 9 000	39	121	127
hoger dan 9 000 tot en met 9 250	40	123	127
hoger dan 9 250 tot en met 9 500	40,5	125	127
hoger dan 9 500 tot en met 9 750	41,5	127	127
hoger dan 9 750 tot en met 10 000	42	129	127
hoger dan 10 000	43	131	127
Vervangingsvee jonger dan 1 jaar	10	33	43
Vervangingsvee van 1 jaar tot 2 jaar	19,2	58	73
Mestvee			
Zoogkoeien	25	65	127
Mestkalveren	3,6	10,5	14,1
Runderen jonger dan 1 jaar	7	22,3	31,7
Runderen van 1 tot 2 jaar	19,2	58	83
Andere runderen	29,5	77	106,5

¹ De NER-D-waarde is de waarde waarmee landbouwers hun gemiddelde veebezetting per diercategorie moeten vermenigvuldigen. Dat getal moeten landbouwers vergelijken met de NER-D die ze gekregen hebben om te weten of ze niet te veel dieren houden.

Diersoort	Uitscheiding in kg/dier, jaar		NER-D-waarde ¹
	P ₂ O ₅	N	
VARKENS			
Biggen van 7 tot 20 kg	1,53	2,18	4,48
Beren	14,5	24	38,5
Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg	14,5	24	38,5
Andere varkens			
van 20 tot 110 kg	5,33	13	18,33
van meer dan 110 kg	14,5	24	38,5
PLUIMVEE			
Legrassen			
Legkippen	0,45	0,81	1,18
(Groot)ouderdieren van legkippen	0,45	0,81	1,18
Opfokpoeljen van legkippen	0,18	0,34	0,57
Vleesrassen			
Slachtkuikens	0,26	0,61	0,91
Slachtkuikenouderdieren	0,69	1,31	1,91
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	0,26	0,52	0,74
Struisvogels			
Struisvogels fokdieren	9,8	18	27,8
Struisvogels slachtdieren	4,5	8,6	13,1
Struisvogels van 0 tot 3 maanden	1,7	3,5	5,2
Kalkoenen			
Kalkoenen slachtdieren	1,05	1,7	2,99
Kalkoenen ouderdieren	1,47	2	3,47
Ander pluimvee	0,19	0,24	0,43
PAARDEN EN PONY'S			
Paarden van meer dan 600 kg	30	65	95
Paarden en pony's van 200 tot 600 kg	21	50	71
Paarden en pony's van minder dan 200 kg	12	35	47
ANDERE DIERSOORTEN			
Konijnen			
Gesloten bedrijven per vrouwelijk konijn	4,76	7,42	12,18
Vetmesterij per dier	0,449	0,658	1,11
Kwekerij per volwassen dier	1,87	3,16	5,03
Geiten en schapen			
Geiten en schapen jonger dan 1 jaar	1,72	4,36	6,08
Geiten en schapen ouder dan 1 jaar	4,14	10,5	14,64
Nertsen			
Gesloten bedrijven per moederdier	1,3	2,3	4,82
Vetmesterij per dier	0,4	0,7	1,56
Kwekerij per volwassen dier	0,5	0,9	1,78

¹ De NER-D-waarde is de waarde waarmee landbouwers hun gemiddelde veebezetting per diercategorie moeten vermenigvuldigen. Dat getal moeten landbouwers vergelijken met de NER-D die ze gekregen hebben om te weten of ze niet te veel dieren houden.

Voor het berekenen van de nettostikstofuitscheiding mogen verliezen in rekening worden gebracht. Meer informatie vindt u op www.vlm.be.

////////////////////////////////////

1.2 UITSCHIEDINGSCIJFERS VEEVOEDERCONVENANT

Voor de volgende diercategorieën kunt u verlaagde uitscheidingscijfers gebruiken, op voorwaarde dat u de dieren gedurende het hele productiejaar gevoed hebt met nutriëntarme voeders.

Diersoort	Diercategorie	Convenantcijfers	
		P ₂ O ₅ -uitscheiding kg/dier, jaar	N-uitscheiding kg/dier, jaar
Varkens	Biggen van 7 tot 20 kg	1,22	NVT
	Beren	13,26	25,75
	Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg	13,26	25,75
	Andere varkens van 20 tot 110 kg	4,32	11,03
	Andere varkens van 110 kg en meer	13,26	25,75
Pluimvee	Slachtkuikens	0,20	0,55

Vraag bij de leverancier een attest laagfosfor- en/of laageiwitvoeder, uitgeschreven door de producent van het voeder. Voeg dat attest als bijlage bij de jaarlijkse Mestbankaangifte. Alleen producenten die voor het lopende jaar het veevoederconvenant hebben ondertekend, kunnen een (door de Mestbank erkend) 'attest geleverde voeders' afleveren.

De hoeveelheid convenantvoeder is beperkt tot de wettelijk vastgelegde maximumopname per dier:

Diercategorie	Omschrijving in het convenant laagfosforvoeder en in het convenant laageiwitvoeder	Hoeveelheid voeder kg/dier, jaar
Biggen van 7 tot 20 kg	Biggen van 7 tot 20 kg	206
Beren	Beren	1150
Andere varkens van 20 tot 110 kg	Andere varkens van 20 tot 40 kg Andere varkens van 40 tot 110 kg	700
Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg	Zeugen, inclusief biggen van minder dan 7 kg	1150
Andere varkens van 110 kg en meer	Andere varkens van 110 kg en meer	1150
Slachtkuikens	Braadkippen tot 2 weken Braadkippen vanaf 2 weken	34,7

1.3 UITSCHIEDINGSCIJFERS REGRESSIE

Op basis van praktijktesten werd vastgesteld dat er een lineair verband is tussen de opname van ruw eiwit en P en de uitscheiding van N en P₂O₅. U kunt met de verbruikte voeders en de regressierechten de correcte uitscheidingscijfers berekenen.

Diercategorie	P ₂ O ₅ -uitscheiding kg/dier, jaar	N-uitscheiding kg/dier, jaar
Biggen van 7 tot 20 kg	$Y = 1,6516 X - 0,8187$	$Y = 0,0996 X - 1,3218$
Andere varkens van 20 tot 110 kg	$Y = 2,0368 X - 2,2347$	$Y = 0,1347 X - 4,4181$
Andere varkens van 110 kg en meer	$Y = 2,2888 X - 2,5326$	$Y = 0,1599 X - 5,5152$
Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg	$Y = 2,2888 X - 2,5326$	$Y = 0,1599 X - 5,5152$
Beren	$Y = 2,2888 X - 2,5326$	$Y = 0,1599 X - 5,5152$
Legkippen	$Y = 2,2254 X - 0,0606$	$Y = 0,1496 X - 0,2455$
Ouderdieren legkippen	$Y = 2,2606 X - 0,0587$	$Y = 0,1548 X - 0,2305$
Opfokpoeljen van legkippen	$Y = 2,2277 X - 0,0512$	$Y = 0,1492 X - 0,1149$
Slachtkuikens	$Y = 2,3340 X - 0,1960$	$Y = 0,1541 X - 0,5283$
Slachtkuikenouderdieren	$Y = 2,2606 X - 0,0587$	$Y = 0,1517 X - 0,1918$
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	$Y = 2,2152 X - 0,0770$	$Y = 0,1571 X - 0,1705$

Voeg uw voederregister per diercategorie bij uw aangifte, samen met een attest van levering van die voeders en de berekeningswijze van de uitscheidingscijfers.

Y = de productie (in kg) van respectievelijk P₂O₅ en N per dier en per jaar.

X = het verbruik (in kg) van respectievelijk P en ruw eiwit per dier en per jaar.

2 RICHTWAARDEN VOOR DE SAMENSTELLING EN DE DICHTHEID VAN DIERLIJKE MEST

De onderstaande cijfers zijn richtwaarden. Met een mestanalyse kent u steeds de juiste samenstelling en weet u bijgevolg ook beter wat u op uw percelen gebruikt.

Mestcode ¹	Diersoort	Vorm ²	N (kg/ton)	P ₂ O ₅ (kg/ton)	Dichtheid (ton/m ³)
Runderen					
1	Runderen	G	4,0	0,2	1,0
2	Runderen	M	4,8	1,4	1,0
3	Runderen	V	7,1	2,9	0,8
4	Mestkalveren	M	3,0	1,3	1,0
Varkens					
8	Zeugen en biggen	G	2,0	0,9	1,0
9	Zeugen en biggen	M	4,4	2,9	1,0
10	Zeugen en biggen	V	7,5	9,0	0,8
11	Mestvarkens	G	5,8	0,9	1,0
12	Mestvarkens	M	8,1	5,0	1,0
13	Mestvarkens	V	7,5	9,0	0,8
14	Mestvarkens (brijbakken)	M	9,2	4,9	1,0
499	Biggen van 7 tot 20 kg	M	6,7	4,0	1,0
657	Mestvarkens laagfosforvoeding	M	8,1	4,5	1,0
Pluimvee					
690	Slachtkuikens	V	27,1	14,1	0,5
691	Leghen kooi – rechtstreekse mestafvoer	VV	22,7	14,3	0,8
692	Leghen kooi – mestopslag in loods	VV	26,9	21,3	0,8
693	Leghen kooi – mestopslag in loods + droging	VD	31,5	28,5	0,6
694	Leghen scharrel of volière	V	19,8	27,4	0,5
695	Leghen ouderdier	V	19,8	27,4	0,5
696	Opfok leghen kooi	VV	23,6	14,6	0,8
697	Opfok leghen scharrel of volière	V	25	24,4	0,5
698	Opfok slachtkuikenouderdieren	V	19,8	26,2	0,5
699	Slachtkuikenouderdieren	VD	20,9	31,8	0,6
22	Ander pluimvee	V	17,4	19,3	0,5
23	Eenden	V	11,0	14,0	0,8
Anderen diersoorten					
24	Schape	V	8,3	3,5	0,8
25	Paarden	G	4,0	0,2	1,0
26	Paarden	V	5,0	3,0	0,7
27	Geiten	V	6,6	3,5	0,8
28	Nertsen	V	14,1	25,3	0,6
29	Nertsen	G	2,0	0,2	1,0
30	Konijnen	G	1,4	0,0	1,0
31	Konijnen	M	8,5	13,5	1,0
32	Konijnen	V	16,9	13,8	0,8
33	Konijnen in diepfitstal	V	13,4	12,7	0,7
Overige					
172	Champost	V	6,3	4,0	0,7

¹ code voor het invullen van de mestsoort op een mestafzetdocument via MTIL

² M: mengmest, G: gier, V: vaste mest, VV: vochtige, vaste mest, VD: vaste, gedroogde mest

3 RICHTWAARDEN VOOR DE SAMENSTELLING VAN SPUISTROOM

Forfaitaire samenstelling spuiroom, in kg per ton, die de Mestbank toepast als een tuinder niet beschikt over een analyse. Spuiroom wordt beschouwd als een andere meststof.

Teelt	N (kg/ton)	P ₂ O ₅ (kg/ton)
Azalea	0,07	0,02
Boomkwekerij	0,02	0,01
Aardbeien	0,18	0,06
Sla	0,28	0,11
Groene en bloeiende planten	0,18	0,05
Rozen	0,19	0,06
Komkommers	0,39	0,08
Paprika	0,40	0,08
Tomaten	0,54	0,10
Aubergines	0,49	0,08
Forcerie witloof	0,10	0,04
Andere tuinbouwteelten	0,50	0,20

4 BEMESTINGSNORMEN PER KWETSBAAR GEBIED

Het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest valt onder het kwetsbaar gebied water. Daarnaast bepaalt het Mestdecreet ook afbakeningen van o.a. natuur- en bosgebied en fosfaatverzadigd gebied. Voor percelen die in meerdere afbakeningen liggen, gelden de strengste bepalingen. Aan elk perceel wordt één gebiedstype toegekend. Binnen het toegekende gebiedstype zijn soms meerdere regimes mogelijk, afhankelijk van bepaalde keuzes die u maakt (bv. toepassing van beheerovereenkomst met bemestingsbeperkingen) of van wat de wetgeving oplegt (bv. ontheffing). Als uw bedrijf een focusbedrijf van categorie 2 of 3 is, krijgt u respectievelijk een vermindering van 10% of 20% van de stikstofbemestingsnormen. Als uw bedrijf twee of meer jaar na elkaar als ‘focusbedrijf met maatregelencategorie 3’ werd gekwalificeerd, wordt de stikstofbemestingsruimte op uw bedrijf telkens met 10% verlaagd ten opzichte van het vorige jaar. Als u het voorgaande jaar onvoldoende verplichte stikstofstalen met bemestingsadvies hebt laten nemen, wordt de stikstofnorm met 20% vermindert voor groenten van groep I en II, aardbeien, sierteelt en boomkweek. Vanaf 2016 geldt alleen nog het systeem van werkzame stikstof. Werkzame stikstof is de hoeveelheid stikstof uit meststoffen, die het gewas het eerste jaar nuttig kan gebruiken.

Werkingscoëfficiënten voor de omzetting naar werkzame stikstof (% van totale N):

Mestsoort	Werkingscoëfficiënt %
Kunstmest, spuiroom en effluenten	100
Vloeibare dierlijke mest en andere meststoffen (uitgezonderd spuiroom en effluenten)	60
Vaste dierlijke mest, traagwerkende meststoffen met attest (uitgezonderd gecertificeerde gft- en groencompost) en boerderijcompost	30
Stikstof van rechtstreekse uitscheiding bij begrazing	20
Gecertificeerde gft- en groencompost	15

Algemene bemerkingen:

- De opgegeven bemestingsnormen zijn maximale waarden. De optimale teelttechnische bemesting kan lager zijn, afhankelijk van de bodemreserve en de teelt. Sinds MAP 5 geldt een bedrijfsbenadering van de bemestingsruimte. Tenzij het perceel bemestingsbeperkingen heeft door de 2GVE-regelgeving, beheerovereenkomsten met bemestingsbeperkingen of zijn ligging in grondwaterwingebied, kunt u uw bemesting zelf invullen, zolang het dubbele van de maximale norm van het perceel niet wordt overschreden.
- De bemestingsnormen zijn inclusief de bemesting opgebracht door grazend vee. Dat betekent dat u rekening moet houden met de duur van de begrazing en het aantal dieren per ha om de hoeveelheid dierlijke mest te berekenen die u, naast de begrazing, nog mag opbrengen.
- Er is een algemeen onderscheid in de maximale bemestingsnormen naargelang het bodemtype, namelijk tussen zandbodems en niet-zandbodems. Tot de zandbodems behoren alle percelen die liggen in de landbouwstroken Kempen en Vlaamse zandstreek, behalve de percelen in Vlaams-Brabant. Alle andere percelen behoren tot de niet-zandbodems.
- Het gebruik van slib van rioolwaterzuiveringsinstallaties op landbouwgrond is verboden.
- In de beschermingszone type I van grondwaterwingebieden mogen geen meststoffen opgebracht worden.
- Sommige beheerovereenkomsten kunnen bemestingsbeperkingen opleggen. Raadpleeg hiervoor uw contract(en).
- In MAP 5 worden de fosfaatnormen gekoppeld aan het plantbeschikbaar fosfaatgehalte in de bodem. Op basis daarvan worden de percelen opgedeeld in 4 klassen (I, II, III en IV). Met een bodemanalyse kan een landbouwer aantonen in welke fosfaatklasse een perceel valt. Vanaf 2017 worden alle percelen die niet beschikken over een bodemanalyse standaard ingedeeld in klasse IV. Alleen de percelen die kleiner zijn dan 0,3 ha blijven ook in 2017 ingedeeld in klasse III. Meer informatie hierover vindt u op www.vlm.be.
- Als gecertificeerde gft- en groencompost op een perceel wordt gebruikt, hoeft slechts 50% van de hoeveelheid P₂O₅ van die compost in rekening gebracht te worden en dit ongeacht de klasse van het perceel. Als boerderijcompost of stalmest op een perceel van klasse I of II opgebracht wordt, hoeft ook slechts 50% van de hoeveelheid P₂O₅ in rekening gebracht te worden.

4.1 STIKSTOFBEMESTINGSNORMEN

4.1.1 WATER 1: ALGEMEEN BEMESTINGSREGIME

Teelt		Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
		Zandgrond	Niet-zandgrond	
Grasland	Maaien	300	310	170
	Maaien + grazen	235	245	170
Wintertarwe of triticale		160	175	100
Wintergerst of andere graangewassen		110	125	100
Suikerbieten		135	150	170
Voederbieten		235	260	170
Aardappelen		190	210	170
Maïs		135	150	170
Groenten groep I		225	250	170
Groenten groep II		160	180	170
Groenten groep III		115	125	170
Sierteelt en boomkweek		160	180	170
Aardbeien		160	160	170
Spruitkool		225	250	170
Teelten met een lage stikstofbehoefte ¹		115	125	125
Andere leguminosen dan erwten en bonen		70	75	120 (Z) / 125 (NZ) ²
Andere teelten incl. voederkool en bladrammenas		130	145	170

¹ Gewassen met een lage stikstofbehoefte zijn cichorei, witloof, fruit (behalve aardbeien), sjalotten, uien en vlas.

² Z: zandgrond, NZ: niet-zandgrond

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

Teeltcombinatie	Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
	Zandgrond	Niet-zandgrond	
Gras/snijrogge + maïs ¹	200	230	170
Wintertarwe of triticale met nateelt ²	180	195	170
Wintergerst of andere graangewassen met nateelt	130	145	170
Groep I en I	315	350	170
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep I	315	350	170
Groep I en II	270	300	170
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep II	270	300	170
Groep I en III	250	275	170
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep III	250	275	170
Groep II en II	250	275	170
Groep II en III	205	225	170
Groep III en III	180	200	170
3 of meerdere groenteteelten waarvan minstens één groente van groep II	250	275	170
3 of meerdere groenteteelten met geen enkele groente van groep II	180	200	170

¹ Snijrogge geteeld als voedergras (geoogst na 15 maart en afgevoerd) of één snede gras (gemaaid na 1 april en afgevoerd).

² Vanggewas, wintergewas of ander volggewas

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

4.1.2 WATER 2: MET DEROGATIE

Op de percelen waarop derogatie van toepassing is, gelden de volgende bemestingsnormen. Derogatie kan slechts aangevraagd worden voor een beperkt aantal teelten of teeltcombinaties (derogatiegewassen). Daarom vindt u in de onderstaande tabel alleen die teelten en teeltcombinaties terug.

Teelt(combinatie)		Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
		Zandgrond	Niet-zandgrond	
Grasland incl. grasklaver met max. 50% klaver ingezaaid	Maaien	300	310	250
	Maaien + grazen	235	245	250
Wintertarwe of triticale + vanggewas ¹⁻²		180	195	200
Suikerbieten		135	150	200
Voederbieten		235	260	200
Gras of snijrogge ³ + maïs		200	230	250
Maïs + gras in onderzaai ⁴		135	150	250

¹ De lijst van de vanggewassen vindt u op pagina 18.

² Wintertarwe of triticale zonder vanggewas is niet mogelijk bij derogatie.

³ Eén snede gemaaid (na 1 april) en afgevoerd gras of één snede geogste (na 15 maart) en afgevoerde snijrogge.

⁴ Gras in onderzaai mag u na de oogst van de maïs pas omploegen of inwerken vanaf 15 februari het volgende jaar.

4.1.3 WATER 3: BEHEEROVEREENKOMST WATER (BO WATER)

Als u de beheerovereenkomst water toepast op uw perceel, zijn specifieke bemestingsnormen van kracht. De bemestingsnormen voor de percelen waarop u de BO water toepast, liggen 30% lager dan de norm van het Mestdecreet.

Teelt		Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
		Zandgrond	Niet-zandgrond	
Grasland	Maaien	210	217	140
	Maaien + grazen	164	171	140
Wintertarwe of triticale		Niet van toepassing		
Wintergerst of andere graangewassen		Niet van toepassing		
Suikerbieten		94	105	140
Voederbieten		164	182	140
Aardappelen		133	147	140
Maïs		94	105	140
Groenten groep I		157	175	140
Groenten groep II		112	126	140
Groenten groep III		80	87	129 (Z) / 136 (NZ) ¹
Sierteelt en boomkweek		112	126	140
Aardbeien		112	112	140
Spruitkool		157	175	140
Teelten met een lage stikstofbehoefte ²		Niet van toepassing		
Andere leguminosen dan erwten en bonen		Niet van toepassing		
Andere teelten incl. voederkool en bladrammenas		91	101	140

¹ Z: zandgrond, NZ: niet-zandgrond

² Gewassen met een lage stikstofbehoefte zijn cichorei, witloof, fruit (behalve aardbeien), sjalotten, uien en vlas.

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

Teeltcombinatie	Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
	Zandgrond	Niet-zandgrond	
Gras/snijrogge + maïs ¹	140	161	140
Wintertarwe of triticale met nateelt ²	126	136	140
Wintergerst of andere graangewassen met nateelt ²	91	101	140
Groep I en I	220	245	140
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep I	220	245	140
Groep I en II	189	210	140
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep II	189	210	140
Groep I en III	175	192	140
Andere hoofdteelt met voor- of nateelt groep III	175	192	140
Groep II en II	175	192	140
Groep II en III	143	157	140
Groep III en III	126	140	140
3 of meerdere groenteteelten waarvan minstens één groente van groep II	175	192	140
3 of meerdere groenteteelten met geen enkele groente van groep II	126	140	140

¹ Snijrogge geteeld als voedergewas (geogst na 15 maart en afgevoerd) of één snede gras (gemaaid na 1 april en afgevoerd).

² Vanggewas, wintergewas of ander volggewas

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

4.1.4 KWETSBAAR GEBIED NATUUR

Onder het kwetsbaar gebied natuur vallen:

1. de gewestplanbestemmingen 'natuurgebieden', 'natuurontwikkelingsgebieden', 'natuurreservaten' en 'bosgebieden' met verstrenging;
2. de bestemmingen 'natuur en reservaat' en 'bos' van de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP).

In het kwetsbaar gebied natuur geldt het bemestingsverbod. Alleen op grasland kan een bemesting gebeuren door rechtstreekse uitscheiding (begrazing) van maximum 2 GVE/ha, jaar. Sommige percelen in het kwetsbaar gebied natuur kunnen afwijken van dit bemestingsverbod.

De volgende bemestingsregimes zijn mogelijk:

4.1.4.1 NATUUR 1: ALGEMEEN BEMESTINGSREGIME

Teelt(combinatie)	Werkzame N (kg/ha, jaar)		Dierlijke N (kg/ha, jaar)
	Zandgrond	Niet-zandgrond	
Grasland: maaien + grazen	34 ¹	34 ¹	170 ²
Grasland: maaien + grazen met BKM ¹⁻³	134 ⁴	134 ⁴	170 ²
Akker of grasland maaien	0	0	0
Akker of grasland maaien met BKM ¹⁻³	100 ⁵	100 ⁵	0

¹ De maximale hoeveelheid werkzame stikstof mag uitsluitend door begrazing afgezet worden.

² Bemesting alleen via begrazing door maximum 2 grootvee-eenheden/ha op jaarbasis. 2 GVE komt overeen met 170 kg N/ha, jaar. Die hoeveelheid mag uitsluitend door begrazing afgezet worden.

³ Voor percelen met de biologische waardering 'Potentieel belangrijk grasland' in de hierboven vermelde bestemmingen kan de beheerovereenkomst 100 kg N/ha uit kunstmest (BKM) jaarlijks aangevraagd worden via de verzamelaanvraag van het departement Landbouw en Visserij.

⁴ De maximale hoeveelheid werkzame stikstof mag uitsluitend door een combinatie van begrazing en kunstmest (maximaal 100 kg N/ha) afgezet worden.

⁵ De maximale hoeveelheid werkzame stikstof mag uitsluitend door kunstmest afgezet worden.

4.1.4.2 NATUUR 2: MET HUISKAVEL OF ONTHEFFING

Voor percelen met het kenmerk 'huiskavel' (H) of 'ontheffing' (O) of beide (OH) gelden de bemestingsregimes van het kwetsbaar gebied 'Water' (Water 1, 2, 3).

4.2 FOSFAATBEMESTINGSNORMEN

In MAP 5 worden de fosfaatnormen gekoppeld aan het plantbeschikbaar fosfaatgehalte in de bodem. Op basis daarvan worden de percelen opgedeeld in 4 klassen (I, II, III en IV). Met een bodemanalyse kan een landbouwer aantonen in welke fosfaatklasse een perceel valt. Vanaf 2017 worden alle percelen die niet beschikken over een bodemanalyse standaard ingedeeld in klasse IV. Alleen de percelen die kleiner zijn dan 0,3 ha, blijven ook in 2017 ingedeeld in klasse III. Meer informatie hierover vindt u op www.vlm.be.

Als gecertificeerde gft- en groencompost op een perceel wordt gebruikt, hoeft slechts 50% van de hoeveelheid P₂O₅ van die compost in rekening gebracht te worden en dit ongeacht de klasse van het perceel. Als boerderijcompost of stalmest op een perceel van klasse I of II opgebracht wordt, hoeft ook slechts 50% van de hoeveelheid P₂O₅ in rekening gebracht te worden.

4.2.1 FOSFAAT: ALGEMEEN BEMESTINGSREGIME

4.2.1.1 Fosfaatnorm

Teelt		Totale P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar)			
		Klasse I	Klasse II	Klasse III	Klasse IV
Grasland	Maaien	115	95	90	70
	Maaien + grazen	115	95	90	70
Wintertarwe of triticale		95	75	70	55
Wintergerst of andere		95	75	70	55
Suikerbieten		85	65	55	45
Voederbieten		85	65	55	45
Aardappelen		95	75	70	55
Maïs		100	80	70	55
Groenten groep I		85	65	55	45
Groenten groep II		85	65	55	45
Groenten groep III		85	65	55	45
Sierteelt en boomkweek		85	65	55	45
Aardbeien		85	65	55	45
Spruitkool		85	65	55	45
Teelten met een lage stikstofbehoefte ¹		85	65	55	45
Andere leguminosen dan erwten en bonen		85	65	55	45
Andere teelten incl. voederkool en bladramenas		85	65	55	45

¹ Gewassen met een lage stikstofbehoefte zijn cichorei, witloof, fruit (behalve aardbeien), sjalotten, uien en vlas.

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

Teeltcombinatie	Totale P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar)			
	Klasse I	Klasse II	Klasse III	Klasse IV
Gras/snijrogge + maïs ¹	115	95	90	70

¹ Snijrogge geteeld als voedergras (geoogst na 15 maart en afgevoerd) kan gebruikt worden als alternatief voor één snede gras (gemaaid na 1 april en afgevoerd).

De samenstelling van de groenten van groep I, II en III vindt u op pagina 18.

4.2.1.2 Fosfaatnorm met derogatie

Teelt		Totale P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar) ¹			
		Klasse I	Klasse II	Klasse III	Klasse IV
Grasland incl. grasklaver met max. 50% klaver ingezaaid	Maaien	115	95	90	70
	Maaien + grazen	115	95	90	70
Wintertarwe of triticaal ²		95	75	70	55
Suikerbieten		85	65	55	45
Voederbieten		85	65	55	45
Gras of snijrogge ³ + maïs		115	95	90	70
Maïs + gras in onderzaai		100	80	70	55

¹ Fosfaat uit kunstmest mag niet worden toegediend.

² Moet gevolgd worden door een vanggewas.

³ Eén snede gemaaid (na 1 april) en afgevoerd gras of één snede geoogste (na 15 maart) en afgevoerde snijrogge.

4.2.1.3 Fosfaatnorm natuur

Teelt	Totale P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar)			
	Klasse I	Klasse II	Klasse III	Klasse IV
Grasland: maaien + grazen	60 ¹	60 ¹	60 ¹	60 ¹
Akker of grasland maaien	0	0	0	0

¹ Bemesting alleen via begrazing door maximum 2 grootvee-eenheden/ha op jaarbasis. 2 GVE komt overeen met 60 kg P₂O₅/ha, jaar. Die hoeveelheid mag uitsluitend door begrazing afgezet worden.

4.2.1.4 Fosfaatnorm natuur met ontheffing of huiskavel

Voor percelen met het kenmerk 'huiskavel' (H) of 'ontheffing' (O) of beide (OH), gelden de bemestingsregimes van Fosfaat: algemeen bemestingsregime.

4.2.2 FOSFAAT: FOSFAATVERZADIGDE GEBIEDEN (voorheen fosfaat 1)

Op percelen in de fosfaatverzadigde gebieden geldt een beperking op de toediening van fosfaat. Voor de toegelaten hoeveelheden stikstof gelden de bemestingsnormen van het gebied waarin het perceel ligt. Bijkomende fosfaatverzadigde gebieden worden door de Vlaamse Regering afgebakend. Door middel van bodemanalyses kan een perceel afwijken van deze norm. Op basis van een P-AL-analyse kan het perceel ingedeeld worden in klasse I, II of III en de norm van die klasse verkrijgen. Op basis van een analyse van de fosfaatverzadigingsgraad kan het perceel ingedeeld worden als niet-fosfaatverzadigd en dan geldt de algemene bemestingsnorm fosfaat:

Teelt	Totale P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar)
Alle	40

4.2.3 FOSFAAT: UITZONDERING VOOR PERCELEN MET EEN LAAG FOSFAATBINDEND VERMOGEN (voorheen fosfaat 2)

Percelen die in MAP 4 ingedeeld werden als percelen met een laag fosfaatbindend vermogen, worden ingedeeld in klasse IV in MAP 5, tenzij ze door een bodemanalyse in een lagere klasse ingedeeld worden.

5 SAMENSTELLING GROENTEGROEPEN

GROEP I: bloemkool, groene selder, witte kool, boerenkool, spitskool, prei, broccoli, romanescokool, rodekool, savooikool, artisjok, Chinese kool, rabarber, bladselder of andere kolen met uitzondering van voederkool en spruitkool.

GROEP II: spinazie, courgettes, sla, knolselder, peterselie, bieslook, basilicum, augurken, pompoenen, knolvenkel, koolrabi, paksoi en andere groenten die niet onder groep I of groep III vallen en geen teelt zijn met een lage stikstofbehoefte.

GROEP III: wortelen, rapen, koolraap, rode biet, pastinaak, rammenas met uitzondering van bladrammenas, radijs, mierikswortel, schorseneren, wortelpeterselie, asperges, erwten, bonen, dille, kervel, tijm, of andere kruiden met uitzondering van peterselie, bieslook en basilicum.

6 LIJST VANGGEWASSEN

Vanggewassen zijn: gele mosterd, Sarepta mosterd, bladrammenas, Facelia, Tagetes, voederkool, bladkool, Festulolium, Nyger, gras, raaigras, grasklaver, soedangras, zomerhaver, boekweit, Japanse haver, raapzaad, komkommerkruid, zwaardherik, snijrogge, een mengsel van niet-vlinderbloemige groenbedekkers of andere niet-vlinderbloemige groenbedekkers.

7 CONTACTGEGEVENS

Op werkdagen is de Mestbank telefonisch bereikbaar van 8.30 uur tot 12.00 uur en van 13.00 uur tot 16.30 uur. Bezoekers worden op afspraak ontvangen. U vindt de Mestbank online op www.vlm.be.

- VLM Regio West, met vestigingen in:
  - Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 75
9000 **Gent**
Tel.: 09 244 85 00
  - Velodroomstraat 28
8200 **Brugge**
Tel.: 050 45 81 00
- VLM Regio Oost, met vestigingen in:
  - Diestsepoort 6 bus 74
3000 **Leuven**
Tel.: 016 66 52 00
  - Cardijnlaan 1
2200 **Herentals**
Tel.: 014 25 83 00
  - Koningin Astridlaan 50
3500 **Hasselt**
Tel.: 011 29 87 00

